

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

21. An liceat occidere invasorem, si invasus fuerit in culpa, ut
aggrederetur ipsum, ut adulter ex injuria, quam facit marito, &c. Et
observatur, quod si adulter, vel laccessitor prævidet pericula ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

infantis, vel claudi, ibi fortè constituti, sicut si fugienti amens quispian, vel ebrius se obliiceret, non teneretur cum certo vitæ periculo aliò desistere: sufficit igitur in tali casu vt eam circumspectionem adhibeat, quam pro tempore & loco potest ne noccat, quòd si læsio, vel mors sequuta fuerit, non censetur ab ipso intenta, sed solum permilla: nam vitur iure suo extremè sibi necessariò ea circumspectione, qua potest. Si tamen infans sine Baptismo esset mortuus, eo euentu lege charitatis teneretur potius se permittere occidi.

4. Quoad secundum casum etiam affirmatiuam sententiam teneo cum Maldero in 2.2. D. Thom. tr. 3. c. 1. dub. 12. vbi sic ait. Si inuasor tibi obiciat innocentem tanquam clypeum suum, vt post eum latitans impunè te interimat, & fugere non possis, non teneris mortem subire, sed putes inuasori & innocenti inferre eum moderamine te defendendo. Ita ille Rodriguez in summa tom. 1. c. 220. n. 7. & alij.

5. Non desinam etiam hic adnotare id quod docet Molina tract. 3. disp. 30. num. 9. & Baldellus tom. 1. lib. 3. disp. 26. n. 13. quòd si quis aggredietur aliquem iniuste, & alius se interponat, vt rixam dividat, & ille ad fugiendum ictum rixantis protegat se retro hunc mediatorem, & sic ille ictum excipiat, & moriatur, nullam culpam committeret, dummodo ille non fuerit author rixæ, nec moderamen excesserit, nec mediatorem per vim opposuerit ad ictum excipiendum, sed tota culpa & poena est referenda in alterum, qui inuasit.

RESOL. XIX.

Quando quis interficit aggressorem, an liceat intendere mortem eius, vt medium ad sui defensionem? Ex p. 5. tr. 4. Ref. 16.

§. 1. Caietanus in 2. 2. q. 64. a. 7. Victoria in relect. de homicidio à n. 17. Bannez de iust. q. 64. art. 7. dub. 5. Syluius in 2. 2. q. 64. a. 7. paritur. 5. & alij negatiuam sententiam docent. Antonius verò Cordubensis lib. 1. q. 3. 8. Aragon. in 2. 2. q. 64. art. 7. asserunt licitum esse scienter occidere inuasorem, & id confusè velle quomodo, Deus, scit, sibi licitum esse, neque oportet considerare qua intentione actualiter fiat.

2. Sed deferendo has Metaphysicas, duo cum Molina de iust. tom. 4. tract. 3. disp. 1. num. 4. posse aggressum per se intendere mortem aggressoris petendo ictu cor, aut iugulum aggressoris animo eum proferendi ac necandi, quando videt ita sibi esse necessarium ad tutè euadendum manus illius. Ratio namque quam confecimus ad probandum nostrum communè omnium asserunt, sanè probat, posse velle ac intendere etiam mortem illius in sui defensionem conseruationemque suæ propriæ vitæ, tanquam in finem vltiorum, quando indicat mortem ad eum finem esse necessariam. Metaphysica verò, quam impugnamus, ad aliud non deseruit, quam ad morale doctrinam turbendam, ad erroneas conscientias in materia satis lubrica gignendas, lethalisque peccati serupulos minimè necessarios illi iniiciendum, qui iuste ac licitè se defendunt, & ita docent etiam Philip. Faber de rest. in 4. sent. disp. 15. q. 3. disp. 52. c. 1. n. 18. Rodriguez in sum. tom. 1. c. 220. n. 3. Villalobos in sum. tom. 2. tr. 12. diff. 10. n. 9. Soto de iust. lib. 5. q. 1. art. 8. Petrus Binsfeldius de iniuriis & damno dato. c. 1. q. 5. concl. 3. & alij communiter.

RESOL. XX.

An liceat pro defensione pudicitia occidere inuasorem?

Tom. VIII.

Et additur posse illum, qui vi opprimeretur ab alio adiuuari, & ipsius adiutorem non peccatum, etiam si occiderit aggressorem seruatò omni moderamine.

Et an quis possit occidere inuasorem cum peccato notando, etiam si sit Clericus, aut Religiosus, si aliter non possit se defendere? Ex p. 5. tr. 4. Ref. 36.

§. 1. Videtur dubitare D. August. lib. 1. de libero arbitrio, c. vt obseruat Tannerus tom. 3. disp. 4. quest. 8. dub. 4. num. 68. Sed ipse meritò cum communi DD. sententia affirmatiuè responderet, quia, vt ait præsertim Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 64. art. 7. quæritur 9. concl. 1. sic occidens vim vi repellit in re magni momenti, cum pudicitia, secundum se magis asseritur, quam multæ opes, præterquam quòd in ipsius violatione magnum sit peccati periculum, ne is qui vim patitur ob delectationem maximam tali actui coniunctam ad aliquem in eam consensum pertrahatur. Addunt aliqui posse illum, qui vi opprimeretur, ab alio iuari, & ipsius adiutorem non peccatum, etiam si occideret aggressorem seruatò omni moderamine, quia iure naturæ licet iuuare innocentem vim & iniuriam patientem. Si tamen illa cuius pudicitia tentatur nollet iuari, sed in violationem consentiret, priuatus quispian non posset pro ipsius defensione occidere violatorem, cum enim illa consentiret, non pateretur iniuriam.

2. Sed non desinam hic etiam apponere verba Rodriguez in sum. tom. 1. cap. 220. n. 14. vbi sic ait. Por defension de la castidad licito es matar al que acomete, assi lo tienen Corduba, y Mercado, y erdad es, que la muger acometida està obligada a resistir por otra via; porque no resistiendo sino con mucha tibieza, y floxedad, illicito le es à matar al acometedor, porque aunque peque, no peca contra justicia, pues ella consiente, no resistiendo como deue. Y Pedro de Nauarra añade que si esta muger calla, y no resiste, porque teme que resistiendo, lo que es secreto, se hará publico, aborreciendo con todo esto la carnalidad, le será licito à matar el acometedor. Lo qual tengo por muy probable, porque aunque por conseruar su fama, consentan en lo exterior en lo acto, empero en lo interior se le haze gran violencia por ella lo aborrecer, y por causa desta violencia se puede defender. De aqui se infiere, que puede vn hombre matar a otro, aunque sea clerigo o frayle acometiendole con el peccado nefando, no le pudiendodefender de otra manera. Sic ille.

Sup. hoc melius, & magis late in tom. 5. tr. 2. ref. 192. §. Verum, &c.

RESOL. XXI.

An liceat occidere inuasorem, si inuasus fuerit in culpa, vt aggredieretur ipsum, vt adulter ex iniuria, quam fecit marito, &c.

Et obseruatur, quòd si adulter, vel laceffitor preuidit pericula mortis futura ex actione propria peccat certe peccato homicidij in corde suo, quando tale periculum præuidens, nihilominus statuit se in illo institueret. At vero in ipso periculo positus non amittit ius defendendi se. Ex p. 5. tr. 4. Ref. 3.

§. 1. Respondeo affirmatiuè cum Villalobos in sum. tom. 2. tr. 12. diff. 10. n. 7. Vega in sum. tom. 1. e. 127. ca. 11. Petr. Nauarra de rest. lib. 2. c. 3. n. 361. Salo- & inam Ref. 68. & pro irregularitate in hoc casu in alia ref. eius not.

iniuriam repellere. Et confirmatur à simili. Si meus proximus sua culpa & prodigalitate devenit in extremam necessitatem, ego teneor illi succurrere: ergo etiam si ego mea culpa me constituerim in illo periculo non tamen poterit alter me occidere, & ego possum licite me defendere. Obseruandum est tamen, quòd si adulter, vel laceffitor prauident pericula mortis futura ex actione propria, peccat certe peccato homicidij in corde suo, quando tale periculum prauident nihilominus statuit se in illo constituere. At verò postea in ipso periculo positus, non amittit ius defendendi se, imò tunc illi est maior ratio se defendendi, donec doleat de peccato, quod non est ita facile in illo conflictu & perturbatione animi. Ita Bannez. Et post illum Rodriq. in *sum. tom. 1. c. 2. 20. n. 2.* vbi sic ait. [Puede cada vno matar al que le acomete, no pudiendo de otra manera librarse, aunque le ayre dado ocasion para le acometer, llamandole cobarde, o desafiandole con palabras de afrenta. Esta conclusion tiene Mercado contra Nauarra, la qual se prouena; por que aunque el acometedor tuuo ocasion para salir, empero injusticia y peccado comete en ello. Y aunque la parte acometida hizo mal en darle ocasion tan virgente, empero justamente se defende; y assi si el que acomete lo haze justamente, como lo hazen los ministros de justicia, acometiendo a los delinquentes que dieron ocasion con sus delitos para ello, no es licito al acometido de defenderse. Y notese esta razon, por que es eficaz, y no responde a lo que trae Nauarro, por que se funda en vna autoridad de Cayetano mal entendida del, como lo aduertie Nauarra; Ni mi intento aqui es gaffar tiempo en declarar a Cayetano, sino en declarar las razones que dan luz al Confessor.] Ita Rodriguez, quicquid in contrarium asserat Nauarrus *c. 1. §. 7.*

RESOL. XXII.

An liceat prouenire aggressorem, & eum prius quam inuadat occidere: Ex part. 5. tr. 4. Rel. 5.

Sup. hoc supra in ref. §. An liceat, & infra leg. duas Ref. seqq. & ex ref. 4. §. Notandum est. In principio.

§. 1. **N**Egatiue responder Syluius in 2. 2. *D. Th. q. 64. art. 7. quæritur 6.* Prouenire enim inimicum non te inuadentem non est te defendere, nemini autem privato licet alium occidere, nisi in necessariam defensionem: ergo non licet inimicum proueniendo ipsum occidere. Maior patet, quia defensio fit per repulsionem violentiæ, vbi autem necdum infertur violentia, ipsa non proprie repellitur. Confirmatur, qui prouenit inimicum dumtaxat paratum, nondum patitur vim; si ergo illum occidit, non dicitur vim vi repulisse, ac per consequens non occiderit vim vi repellendo. Cæterum hæc non ita sunt accipienda, quasi is qui iuste est se defensus teneatur expectare vt prius percutiatur ab inuafore, sed rãtùm dicimus, quòd non possit prouenire illi, qui solum est paratus ad inuadendum, nullo autem modo inuadit, nec inuadere incipit; verò inuafor aliquid agat quod meritò censeri possit aggressio, vel aggressio nis inchoatio; inuafor potest se tueri moderate, & si aliter euadere nequeat, potest ipsum interficere. Quando autem hoc fit, ex rerum, temporum, personarumque circumstantiis iudicabit prudens Confessarius, neque potest vna quadam regula doceri. Ita ille: & ante illum Nauarr. *c. 1. §. num. 2. & Salorius in 2. 2. q. 64. art. 7. contr. 1. concl. 3.*

1. Sed affirmatiuam sententiam docet Molina *de iust. tom. 4. tract. 5. diff. 12. n. 2.* vbi probat quòd quando aliquis nondum aggreditur homicidium, aggredi tamen & exequi illud decreuit, esse illum interficere, antequam aggrediatur, quando nisi ita interficiatur, periclitetur vita eius quem aggredi decreuit, qui vel postea

non effugiet eam mortem, vel maximum est periculum quòd eam non effugiet. Dicendum est igitur ad dubium propositum, fas esse interficere eum, qui nos interficere decreuit, quando aliter non patet via euadendi mortem, graue periculum mortis, quod nequitia illius ex decreto nobis imminet, siue qui id ita decreuit, dicendus iam aggressor sit, siue non, id enim quæsitio est de vocabulo. Huius sententia videtur esse Cocuar. *Clement. si furiosus. part. 3. §. 2. n. 3.* cum multis alijs, quos citat. & Tullius in *orat. pro Milone*, vbi ait. Oblituisi non potest indices, insidiatorem iure interficere posse. Eam verò aperte probat ratio, quam præcedente disputatione confestim, vnicuique enim id licet efficere iure naturali, quod alterius nequitia medium est effectum necessarium ad suam propriam vitæ conseruationem, nihil impediens, quòd id fit auferre ab illo alio vitam, eo quòd charitatis ordine præferre vnicuique possit conseruationem suæ vitæ propriæ, vitæ alterius, præsertim quando nequitia illius alterius factum est id medium necessarium ad suam vitam conseruandam, quo fit, vt quando iniusto alterius decreto, quo iniuste auferre decreuit ab illo vitam, factum est, huius medium necessarium ad suam vitam conseruandam, eamve à verisimili mortis periculo erundam, illum anteuertere interficiendo illum prius, licitum id huic fit, siue ille alius ob id decretum dicendus sit aggressor, siue non. Neque enim idcirco fas est interficere iniustum aggressorem, quia aggreditur, sed quia aggressione constituit iniuste in discrimine vitam aggressiui, vt nulla alia pateat via ad eam erundam ab eo periculo, nisi illum interficiendo: quo fit vt si solo decreto, aut quacumque alia ratione similiter ponat quis iniuste vitam alterius in discrimine, neque alia pateat huic via ad eam ab tali discrimine erundam, quam illum interficiendo, possit licite eum interficere. Et hæc omnia docet Molina *vbi supra*, ex qua doctrina solues aliqua dubia in particulari. Quæro igitur.

RESOL. XXIII.

An si Petrus per famulum, vel sicarium statuit Paulum occidere, licitum sit Paulo, si non habeat viam suam euadendi, prouenire, & occidere Petrum? Et in textu huius Resolutionis alij casus in exemplum adducuntur, in quibus quis potest prouenire, & occidere. Ex part. 5. tr. 4. Rel. 6.

§. 1. **N**Egatiuam sententiam docet Malderus in 2. 2. *D. Th. tr. 3. c. 1. dub. 7. assert. 1. vbi sic ait.* Veritas tibi licet dominum nec prouenire, quicquid nonnulli dixerint, famulum tamen, qui iustus iam accedat, aut in insidijs positus reperiretur, licet prouenire, imò etiam si solum separaret, modò aliud nõ sit effugium. Sic ille & post illum Syluius in 2. 2. *D. Th. q. 64. art. 7. quæritur 5. leg. 2.* Sed affirmatiuam sententiam tenet Bannez in 2. 2. *q. 64. a. 7. concl. 2.* vbi sic asserit. Postquam iam aggressor fecit aliquam actionem parando mihi insidias, quas ego aliter effugere non possum, nisi occidendo illum, tunc licitum est mihi medio tempore, antequam meum infert damnum, occidere insidiantem, etiam si pro tunc quietus sit. Ratio est, quia tunc, proprie loquendo, est defensio vitæ meæ: nam profectò, moraliter loquendo, ille est actualis aggressor, & sic, v. g. potest mulier aduultera occidere maritum, de quo certa est, quòd iam non habet vel venenum paratum, vel gladium, aut aliquid simile; tunc enim vim repellit, moraliter loquendo, quoniam physice pro tunc ipse maritus nihil agit. Si militer licitum est mihi occidere hominem qui vocat se tuum vt me occidat, si non habeam aliud medium, quo